

בס"ד 'ויצא' תשפ"ו. שנה ח', גיליון מס. 395 מהדורה מורחבת

"וַיֹּאמֶר נִקְבָּה שְׂכָרְךָ עָלֵי וְאַתָּנָה" (בראשית ל', כ"ח)
(2 הסכמי עבודה של יעקב עם לבן ותוצאותיהן)

הקדמה - נקיבת גודל השכר בראיון עבודה - בראיון עבודה מקובל היום ששואלים את העובד כמה שכר הוא רוצה. העובד נמצא בהתלבטות, כי אם יציע סכום מסוים, יתכן שהמעביד היה מוכן לתת לו יותר, ואז יקבל פחות ממה שהיה יכול לקבל. ואם יציע סכום נמוך בתקווה שזה ידרבן את המעביד לקבלו לעבודה, הרי נקיבת סכום נמוך, יכולה לגרום למעביד להניח שהעובד לא מעריך את יכולותיו. ואם יציע סכום גבוה מדי אז יתכן שמיד יתקל בסירוב. ובפועל, ישנן גישות שונות, כיצד יש לענות על שאלה זו, אך בדרך כלל נהוג שהעובד מציג את ניסיונו בתחום העבודה המוצעת, ולא נוקב בסכום קבוע אלא נוקב בטווח מסוים בין סכום זה לסכום זה.

כל זה נכון להיום, אך כאשר אנו עוסקים בתקופת האבות, ויעקב מתבקש להגדיר את תנאי שכרו עם לבן, שהיה ידוע בניסיונותיו לרמות את יעקב, מעניין לראות כיצד יעקב מנהל את הראיון שלו עם לבן לגבי שכרו העתידי.

הסכם עבודה ראשון (בראשית כ"ט, ט"ו - ל')

- (יד) וַיֹּאמֶר לוֹ לָבֵן אֵךְ עֲצָמִי וּבִשְׂרִי אֶתָּה, וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֹדֶשׁ יָמִים.
 (טו) וַיֹּאמֶר לָבֵן לְיַעֲקֹב הֲכִי אֲחִי אֶתָּה וְעַבְדְּתָנִי חָנָם, הַגִּידָה לִּי מַה מִּשְׂכָּרְתְּךָ.
 (יח) וַיֹּאֲהֵב יַעֲקֹב אֶת רָחֵל, וַיֹּאמֶר אֶעֱבֹדְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחֵל בְּתֹךְ הַקָּטָנָה.
 (כ) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרָחֵל שִׁבְעַ שָׁנִים, וַיְהִיו בְּעֵינָיו כְּיָמִים אֶחָדִים בְּאֵהָבָתוֹ אֶתָּה.
 (כא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לָבֵן הִבֵּה אֶת אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמִי, וְאִבּוֹאָהָ אֵלַיָּה.
 (כג) וַיְהִי בְּעָרֵב וַיִּקַּח אֶת לָאָה בָּתוֹ וַיָּבֵא אֶתָּה אֵלָיו, וַיָּבֵא אֵלַיָּה.
 (כה) וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהִנֵּה הוּא לָאָה, וַיֹּאמֶר אֶל לָבֵן מַה זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְּרָחֵל עַבְדְּתִי עִמָּךְ וְלָמָּה רָמִיתָנִי.
 (כו) וַיֹּאמֶר לָבֵן לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקְוֵמוֹנוֹ, לָתֵת הַצְעִירָה לַפְּנֵי הַבְּכִירָה.
 (כז) מִלֵּא שִׁבְעַ זֹאת, וְנִתְּנָה לְךָ גַּם אֶת זֹאת בְּעַבְדָּהּ אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עִמָּדִי עוֹד שִׁבְעַ שָׁנִים אַחֲרָיוֹת.
 (כח) וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיִּמְלֵא שִׁבְעַ זֹאת, וַיִּתֵּן לוֹ אֶת רָחֵל בָּתוֹ לוֹ לְאִשָּׁה.
 (ל) וַיָּבֵא גַם אֶל רָחֵל וַיֹּאֲהֵב גַּם אֶת רָחֵל מִלֵּאָה, וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שִׁבְעַ שָׁנִים אַחֲרָיוֹת.

כבר כתבנו בעבר על ההסכם הראשון במאמר תחת הכותרת: "הֲכִי אֲחִי אֶתָּה וְעַבְדְּתָנִי חָנָם, הַגִּידָה לִּי מַה מִּשְׂכָּרְתְּךָ", ועסקנו שם בהיבטים שונים של ההסכם. אך במאמר זה נתמקד בהבדל בין שני ההסכמים, ובשוני שנוצר בתוצאות ההסכמים.

בשני ההסכמים, היוזם של ההסכם הוא לבן. ובמקרים כאלה, צריכה ידו של העובד להיות על העליונה, כי הרי המעביד מעוניין לסכם אתו חוזה עבודה. ולכן, העובד יכול לדרוש ולקבל תנאים טובים יותר עבור הסכמתו לעבודה.

וכאן, אנו עומדים בפני תמיהה, לפשר בקשתו של יעקב. הוא מבקש לקבל את רחל לאשה, וזאת רק לאחר שנים רבות של שבע שנות עבודה. ואדרבא, אם הוא כל כך אוהב אותה, היה צריך לבקש על פחות שנים, או לפחות לקבלה מיד, בתנאי שיעבוד אחר כך. ויוצא, שבמשך שבע שנים אינו מקבל כל שכר על עבודתו, אלא יקבלו רק לאחר שיסיים את כל שנות עבודתו. דבר שלא מקובל בהסכמי עבודה, ומובן מדוע לבן מסכים מיד להצעה נדיבה כזו. וכנראה הוא לא האמין שיעקב יציע הסכם כזה, כי אחרת היה מתמקח אתו על פרטי ההסכם.

וניתן להוכיח זאת מזה, שלאחר שמתגלית רמאותו, הוא מציע ליעקב שיעבוד עוד שבע שנים עבור רחל, ואז הוא מעצמו מציע שיעקב יקבל את רחל מיד, לאחר תום שבעת ימי המשתה עם לאה, ולא מציע שיקבל את רחל רק לאחר שבע שנות עבודה נוספות. ואמנם, זה היה לאחר שרימה את יעקב, אך בכל זאת יש לשאול, מדוע יעקב מלכתחילה הציע שיקבל את רחל רק לאחר שבע שנות עבודה, ואם לבן היה מסרב היה נכנס אתו לדיון על פרטי ההסכם, ואולי היו מתפשרים שיקבל את רחל לאחר פחות משבע שנים.

ועוד, שלבן היה יכול לטעון שמכיוון שלא יעשה כן במקומו לתת את הצעירה לפני הבכירה, אז כל ההסכם הראשון היה רק לגבי לאה, ואם יעקב רוצה גם את רחל, הרי זו בקשה חדשה, ויש להחיל עליה את אותם התנאים של ההסכם הקודם. כלומר, שיעקב יעבוד עוד שבע שנים, ורק בסיומן יקבל את רחל.

ועוד, שלבן לא מבקש עבור רחל יותר משבע שנות עבודה, אלא מסכים מיד לשבע השנים שהציע יעקב מתחילה, ואם לבן לא מתמקח על מספר השנים, נראה שהיה מופתע ממספר השנים הרב שיעקב עצמו ביקש, ויתכן שאם יעקב היה מציע פחות שנים, היה לבן גם כן מסכים.

ובמאמר שכתבנו בעבר, הבאנו מספר הסברים, מדוע יעקב ביקש דווקא שבע שנים, ואף מדוע ביקש שיקבל את רחל דווקא לאחר שבע השנים.¹

ונראה לומר, שהרי יעקב ידע שלבן הוא רמאי גדול, וחשב אילו פרטים הוא יציג בבקשתו לשכר. ולכן, דבר ראשון, הוא לא מבקש שכר כספי, בכדי להרגיע את לבן החמדן. ונעתיק מהמאמר הקודם : "ולכן החליט לומר לו, שבעצם הוא לא מבקש ממנו ממון. והוא כן מבקש שיתן לו את בתו לאשה, וזו בקשה שיהיה קל ללבן להסכים לה, כי ממילא הוא צריך להשיא אותה למישהו, כמו שאומר לבסוף - 'טוב תתי אותה לך מתתי לאיש אחר'.²

תוצאות ההסכם הראשון - כישלון

אפשר לסכם ולומר, שלמרות שיעקב הכיר ברמאותו של לבן, ולמרות שעשה כל שביכולתו להצליח בהסכם, ע"י הבקשות הצנועות שקשה לסרב להן, וע"י הדגשת כל פרטי ההסכם : **"בְּרַחֵל בְּתֶךָ הַקָּטָנָה"**. וע"י הסימנים שנתן לרחל, ובכל זאת לבן הצליח לרמות אותו, וכמו שיעקב עצמו אומר : **"וַיֹּאמֶר אֶל לֵבָן מַה זֹאת עָשִׂיתָ לִי הֲלֹא בְּרַחֵל עֲבָדְתִּי עֶמְלָךְ וְלָמָּה רָמִיתָנִי"**.

נקודת הכשל

נקודת הכשל היתה הצטדקותו של לבן בטענה : **"לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקְוֵמוֹ, לָתֵת הַצְעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה"**. **ויש לברר,** האם יעקב לא היה מודע למנהג המקום, ומדוע לא חשש לבעייה שישנה בדבר. וכן מדוע לבן לא אמר לו זאת מראש, והסכים במפורש לתת את רחל, מבלי להעלות את מנהג המקום?

1. **'רבנו בחיי'** טוען שרחל היתה רק בת 5, ולכן הציע לעבוד 7 שנים, בכדי שתהיה בת 12, ותהיה ראוייה להיריון. ועוד, הבאנו שם **'מ'הזוהר הקדוש'** שליעקב היה בזה סוד מסודות החכמה, שהמלכות היא בת שבע שנים, כי יש בה שבע ספירות, וכל האורות העליונים הללו שרו על יעקב שעבד שבע שנים, ואז נישואיו לרחל יהיו בצורה תקינה.

2. והבאנו שם בהערה מס. 8 : **"ובעל 'שפתי כהן'** מסביר, שגם בבקשתו דווקא את רחל, הוא מבחיר ללבן שאינו רוצה ממנו כלום : **"אמר לו יעקב לא תתן לי שום דבר, אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה, כי היא בזויה בעיניך, ולכך עשית אותה רועה"**.

'אור החיים' הקדוש עונה, שלבן טען שהוא התכוון לעמוד בהסכם, אלא שאנשי המקום מיחו בידו. **אך נראה לומר**, שטענה זאת אינה מנקה את לבן מהרמאות שלו, כי את מחאת אנשי המקום בוודאי ידע לפני שביללה הביא את לאה אל יעקב, והיה צריך לומר לו מראש ולהתנצל על הדבר.

בהסבר שני הוא אומר, שבעצם לא היה בזה הפרת ההסכם, כי לא נאמר במפורש שהוא יתן טאת רחל גם אם לא תנשא לאה לפני כן. וממילא ההסכם ומנהג המקום יכולים ללכת יחדיו. שאם לאה תינשא קודם למי שלא יהיה, אז יעקב יקבל מיד את רחל. ואם לאה לא תינשא אז יעקב יחכה עד שתינשא, ורק אז יקבל את רחל וכפי ההסכם. וטען לו לבן, שכאשר יעקב ביקש : **"הֲבֵה אֶת אִשְׁתִּי"**, ולא נקב בשמה של רחל, ניצל זאת לבן, וטען שחשב שיעקה מתכוון ללאה כי כך מנהג המקום.

ועל התמיהה, כיצד יעקב לא חשש מראש על בעיה זו, עונה **'אור החיים' הקדוש**, שיעקב חשב שאם מנהג זה מחייב את לבן, אז לבן היה צריך לומר לו מראש, ומכיוון שלא אמר לו, הבין יעקב שלבן לא מתכוון להיחס למנהג המקום, וזכותו לחתן קודם את הצעירה. וכאשר יעקב ביקש הבה את אשתי, לבן ידע שהוא מתכוון על רחל, ולבן היה צריך אז לומר לו את מנהג המקום, אלא שהוא רמאי, וניצל את האפשרות לרמות, וזו היתה נקודת הכשל של ההסכם הראשון.

ואם בכל זאת נשאל, כיצד יעקב נכשל בדבר ולא נתן על לב את הנקודה הזו. נראה לומר, שאנו מאמינים שהכל בהשגחה אלוקית, והדבר נעשה בכדי שיעקב יתחתן גם עם לאה וגם עם רחל.

הסכם עבודה שני (בראשית ל', כ"ה - ל"ו)

- (כה) **וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לָבֵן שְׁלַחֲנִי וְאַלְכֶּה אֶל מְקוֹמִי וּלְאַרְצִי.**
- (כו) **תָּנָה אֶת נָשִׁי וְאֶת יְלָדֵי אִשְׁרָי עֲבַדְתִּי אֶתְךָ בָּהֶן וְאַלְכֶּה, כִּי אֶתָּה יָדַעְתָּ אֶת עֲבַדְתִּי אִשְׁרָי עֲבַדְתִּיךָ.**
- (כז) **וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבֵן אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, נַחֲשֵׁתִי וּבְרַכְנִי ה' בְּגִלְלָךְ.**
- (כח) **וַיֹּאמֶר, נִקְבָּה שְׂכָרְךָ עָלַי וְאֶתָּנָה.**
- (כט) **וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶתָּה יָדַעְתָּ אֶת אִשְׁרָי עֲבַדְתִּיךָ, וְאֶת אִשְׁרָי הֵיךָ מִקֶּנֶד אֶתִּי.**
- (ל) **כִּי מַעֲט אִשְׁרָי הֵיךָ לָךְ לִפְנֵי וַיִּפְרֹץ לָרֶב וַיִּבְרָךְ ה' אֶתְךָ לְרִגְלִי, וְעַתָּה מָתִי אֶעֱשֶׂה גַם אֲנֹכִי לְבֵיתִי.**
- (לא) **וַיֹּאמֶר מֶה אֶתֶּן לָךְ, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֶּן לִי מְאוּמָה אִם תַּעֲשֶׂה לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אֲשׁוּבָה אֶרְעָה צֹאנְךָ אֲשָׁמְרֵה.**
- (לב) **אָעֲבֹר בְּכָל צֹאנְךָ הַיּוֹם הַסֹּר מִשָּׁם כָּל שֶׁה נִקְד וְטָלוּא וְכָל שֶׁה חוּם בִּפְשָׁבִים וְטָלוּא וְנִקְד בְּעִזִּים, וְהִיָּה שְׂכָרִי.**
- (לג) **וְעַתָּה בִּי צִדְקָתִי בְּיוֹם מָחָר כִּי תָבוֹא עַל שְׂכָרִי לִפְנֶיךָ, כָּל אִשְׁרָי אֵינְנוּ נִקְד וְטָלוּא בְּעִזִּים וְחוּם בִּפְשָׁבִים גָּנוּב הוּא אֶתִּי.**
- (לד) **וַיֹּאמֶר לָבֵן הֵן, לוֹ יְהִי כְדָבְרְךָ.**
- (לה) **וַיִּסֹּר בְּיוֹם הַהוּא אֶת הַתִּישִׁים הָעֵקֶדִים וְהַטְּלָאִים וְאֶת כָּל הָעִזִּים הַנִּקְדוֹת וְהַטְּלָאִת כָּל אִשְׁרָי לָבֵן בּוֹ וְכָל חוּם בִּפְשָׁבִים, וַיִּתֵּן בְּיַד בְּנָיו.**
- (לו) **וַיֵּשֶׁם דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבֵין יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב רָעָה אֶת צֹאן לָבֵן הַנוֹתֶרֶת.**

גם בהסכם השני לבן הוא זה שיוזם את הצעת העבודה, אך בניגוד להסכם העבודה הראשון שהסתיים בכישלון, הרי שההסכם השני הסתיים בהצלחה גדולה של יעקב, ונעמוד על פרטי ההסכם השני לפי סדר הפסוקים.

פסוק כ"ה : **"וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לָבֵן שְׁלַחֲנִי וְאַלְכֶּה אֶל מְקוֹמִי וּלְאַרְצִי"**.

ויש להבין, מדוע יעקב מבקש מלבן : **"שְׁלַחֲנִי וְאֶלְכָה אֶל מְקוֹמִי וְלֹאֲרָצִי"**, ולא מודיע לו נחרצות, שלאחר שסיים את חלקו בהסכם ועבד 14 שנה, הרי שהחליט לחזור לארצו. ומשתמע מדבריו של יעקב, שאם לא יתן לו את נשיו וילדיו הוא לא ילך. וכמו שאומר **'רש"י'** : **"תנה את נשי וגו' - איני רוצה לצאת כי אם ברשות"**. ותמוה הדבר. **'רד"ק'** ועוד מפרשים מסבירים, שיעקב חשש שכל זמן שרחל לא ילדה אז לבן לא יתן לו ללכת מחשש שיגרש את רחל כי לא ילדה ילדים. ולכן, רק לאחר שרחל ילדה את יוסף, ביקש את רשותו ללכת. ובעל **'הטור הארוך'** מוסיף, שאולי גם רחל היתה מסרבת ללכת, מחשש שמא יגרש אותה מכיוון שלא ילדה לו.

פסוק כ"ו : **"תנה את נשי ואת ילדי אשר עבדתי אתך בהן ואלכה, כי אתה ידעת את עבדתי אשר עבדתיך"**.

ופלא הדבר שבפסוק כ"ו, חוזר ומבקש : **"תנה את נשי ואת ילדי אשר עבדתי אתך בהן ואלכה"**.³ ועוד, מצדיק את בקשתו לקבל את נשיו, כי הוא עבד עבורם, והוא ביצע את עבודתו בצורה מושלמת, ואומר : **"כי אתה ידעת את עבדתי אשר עבדתיך"**, ולבן לא יכול לטעון, שיעקב לא מילא בשלימות את הסכם העבודה.

ונראה לומר, שלאחר שביקש מלבן בפסוק כ"ה : **"שְׁלַחֲנִי וְאֶלְכָה אֶל מְקוֹמִי וְלֹאֲרָצִי"**, הוא לא זכה מיד למענה חיובי מלבן, לכן חשב יעקב שהוא צריך להשמיע שוב את הבקשה בתוספת טענה יותר משכנעת. ולכן, מציין את העבודה המושלמת שעבד עבור נשיו וילדיו, ולכן מגיע לו שלבן יסכים לתת לו ללכת.

ויתכן, שיעקב נהג כך, כמנהג של חכמה, ובבקשה כזו נתן ללבן הרגשה של אדנות, כאילו הכל שלו, ויעקב מבקש מלבן שיתן לו את נשיו. **ונראה**, שנהג כך, כי בכל מקרה כל הכח עכשיו בידי יעקב, וברצונו יכול לקחת את נשיו וילדיו וללכת, וכמו שעשה לבסוף, אלא נהג בו מנהג חזקים ונתן את הכבוד ללבן,⁴ בכדי שלא יחפש עלילות לעכב את יעקב. ובעל **'צור המור'** אומר : **"שאל לו רשות דרך מוסר"**.

רצונו של לבן בהמשך עבודתו של יעקב

פסוק כ"ז : **"ויאמר אליו לבן אם נא מצאתי חן בעיניך, נחשתי ויברכני ה' בגלגלך"**.

בתגובתו המילולית הראשונה, מודה לבן שכל הצלחתו נבעה בגלל יעקב. ומזה ניתן להבין, שלבן לא רוצה לוותר על המשך עבודת יעקב. **ועכשיו**, ניתן גם להסביר, את פשר שתיקתו של לבן לאחר הבקשות של יעקב בפסוקים כ"ה - כ"ו, שיתן לו ללכת לארצו, כי התוכנית שלו היתה שיעקב ימשיך לעבוד אצלו. אך לא אמר זאת במפורש כבר בהתחלה, אלא רק לאחר שבסוף פסוק כ"ו מציין יעקב את עבודתו המושלמת אצל לבן, רק אז מנצל לבן את ההזדמנות, ואומר לו שהוא יודע שאכן כל הצלחתו היתה בגלל יעקב. ובזה, נותן את הבסיס לבקשה שימשיך לעבוד אצלו.

פסוק כ"ח : **"ויאמר, נקבה שְׁכֵרָךְ עלי ואתנה"**.

ומבלי לשאול קודם, האם יעקב מוכן לוותר על תוכניתו, ולהישאר לעבוד אצלו, לבן ניגש מיד לפרט העיקרי בהסכם, ואומר לו שינקוב בשכר שהוא מעוניין בו, ולבן יתן

3. **ויש לשאול**, מדוע אומר יעקב : **"תנה את נשי ואת ילדי אשר עבדתי אתך בהן"**, הרי הוא עבד אצל לבן רק עבור נשיו ולא עבור ילדיו? ואומר **'אבן עזרא'** : **"אשר עבדתי אותך בהן - שב אל נשי לא אל ילדי"**.

4. וכן בספר **'משכיל לדוד'** : **"תנה את נשי איני רוצה וכו'".** פירוש דק"ל מאי קאמר תנה את נשי דמשמע שהיו תלויות בו הרי נשים שלו היו וכ"ש הילדים בניו ולכן קאמר דר"ל **דרך כבוד** איני רוצה וכו'".

לו את השכר שינקוב בו ללא כל ויכוחים.

רעיון מרכזי - רצונו של יעקב בהמשך עבודתו אצל לבן

פסוקים כ"ט - ל' : **"וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אֶתֶּה יָדַעְתָּ אֶת אֲשֶׁר עָבַדְתִּיךָ, וְאֵת אֲשֶׁר הָיָה מְקַנְךָ אֵתִי. כִּי מָעַט אֲשֶׁר הָיָה לְךָ לִפְנֵי וַיִּפְרֹץ לְרֹב וַיִּבְרַךְ ה' אֶתְךָ לְרִגְלִי, וְעַתָּה מָתִי אַעֲשֶׂה גַם אֲנֹכִי לְבֵיתִי".**

והנה פלא, היינו מצפים שיעקב יודה ללבן על שהוא מעריך את עבודתו, אך עז רצונו לחזור לארצו, אך במקום זאת בשני פסוקים מפורטים, הוא חוזר ומתאר ללבן, את ההצלחה שהיתה לו מה' בזכות יעקב.

ונראה לומר, שלאחר שיעקב עבד 14 שנה עבור לאה ורחל, וגרם לשפע גדול בנכסיו של לבן, ולא קיבל שכר נוסף על עבודתו. הבין, שמעכשיו הוא צריך לעשות לביתו, כלומר, שעבודתו תשא הכנסות לעצמו. הוא גם היה מודע לכך, שמההצלחות שיש לו בבית לבן, הוא יכול גם להפיק הכנסות לביתו, שהר הבסיס כבר קיים, שיש ללבן הרבה עדרי צאן, ויכול לקבל בשכרו חלק מהרווחים, בעוד שאם ילך לארצו, יצטרך להתחיל הכל מהתחלה, דבר שכרוך בקשיים התחלתיים. ולכן, יעקב מעדיף להמשיך את עבודתו אצל לבן תמורת הסכם עבודה הוגן.

ויתכן, שאולי אף רמז לכך ללבן כבר בפסוק כ"ו, שבו אמר לו : **"כִּי אֶתֶּה יָדַעְתָּ אֶת עָבַדְתִּי אֲשֶׁר עָבַדְתִּיךָ"**, ושאלנו לעיל, לשם מה הוא הוסיף דברים אלה, ועכשיו נוכל לומר, שכבר אז רמז לו שיהיה מוכן להמשיך ולעבוד אצלו.

ועכשיו גם יובן, מדוע מיד לאחר דבריו של יעקב בפסוק כ"ז, מיד ניגש לבן לעצם ההסכם ואומר לו **בפסוק כ"ח :** **"נִקְבָּה שְׁכָרְךָ עָלַי וְאֶתְנָה"**. כי הבין בצורה וודאית שיעקב מעוניין להמשיך לעבוד אצלו.

ונראה, שניתן לחזק רעיון זה, כי יש לשאול, הרי אמו אמרה לו שבבוא הזמן היא תשלח לקרא לו, ובפסוקים אלו אנו לא מוצאים במפורש שרבה לקרא לו בחזרה. ואז ממאי נפשך, אם יעקב קיבל קריאה מאמו לשוב, אז איך הוא נשאר לעוד 6 שנות עבודה. ואם לא קיבל קריאה לחזור, אז מדוע אומר ללבן שהוא מעוניין לשוב לביתו? ואנו רואים שרק לאחר 6 השנים הללו, ה' מתגלה אל יעקב ואומר לו : **"שוב אל ארץ אבותיך"** (ל"א, ג').

ומכאן, ניתן לשער, שיעקב עדיין לא קיבל קריאה מאמו לשוב הביתה, ונאלץ להישאר בחרן, אלא שהוא צריך עכשיו לדאג לביתו, ולא שכל ההכנסות ילכו ללבן, וכמו שהוא אומר **בפסוק ל' :** **"וְעַתָּה מָתִי אַעֲשֶׂה גַם אֲנֹכִי לְבֵיתִי"**.

ולכן, נראה לומר, שיעקב רצה להמשיך ולעבוד אצל לבן, אך בכדי שיגיע לתנאים טובים יותר בהסכם, הוא אומר ללבן, שברצונו לשוב לארצו, דבר שהוא נכון ואינו שקר. ובזה, שמבקש את רשותו של לבן, גם בזה רומז שרצונו לחזור לביתו הוא לא דבר החלטי באופן מיידי.

ויש לשאול, לאחר שלבן מבקש מיעקב **בפסוק כ"ח** שינקוב את שכרו ויתן לו את בקשתו, מדוע יעקב לא מנצל מיד את נדיבות לבו של לבן ונוקב בשכרו, ובמקום זאת חוזר במשך שני פסוקים שוב ומפרט את ההצלחה שלו בעבודה.

ונראה לומר, שהצעת לבן : **"נִקְבָּה שְׁכָרְךָ עָלַי וְאֶתְנָה"**, נראתה לו ובצדק לא אמינה. כי איך אומר מראש שיסכים לתת כל סכום שבו ינקוב יעקב, לא מציאותי לשמע מלבן דברים כאלה? אלא וודאי שכבר עלתה בליבו תוכנית איך לא לקיים את הסכמתו. ולכן, שוב חוזר ומפרט את הצלחתו בעבודה, בכדי שלבן יבין, שכל סטייה מההסכם תביא להפרת ההסכם, ולהפסקת העבודה, ולכן יצא ניזוק מהדבר.

פסוק ל"א : "וַיֹּאמֶר מָה אֶתֶּן לָךְ".

בעקבות דברי יעקב, מבין לבן שהסכמתו מראש לתת כל מה שיבקש יעקב, נראית תמוהה עד כדי חשד. ולכן משנה את נוסח דבריו, ושואל את יעקב מה הוא רוצה שיתן לו תמורת עבודתו.

המשך פסוק ל"א : "וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֶּן לִי מְאוּמָה".

כאן נוהג יעקב בחכמה רבה, כי ידע שאם ינקוב בשכר כל שהוא, לבן יתחיל לעשות חשבונות איך להוריד את המחיר. ועוד, שלכל מעסיק יש קושי להוציא סכום כסף מכיסו ולתת לעובד, ולמרות שעבודת העובד נחוצה לו ביותר. ולכן אומר ללבן החמדן - **"לֹא תִתֶּן לִי מְאוּמָה"**, ובוזה מיד יפנים לבן לעצמו, שהוא הולך להרוויח הרבה מההסכם הנוכחי, כי אינו צריך להוציא דבר מכיסו.⁴

ולפני שיעקב מציע לו את השכר שהוא מעוניין בו, יש לציין, שהוא יודע שהמעמד שלו בהסכם הזה, הרבה יותר חזק מהמעמד שהיה לו בהסכם הראשון, כי בהסכם הראשון הוא עדיין לא הוכיח את יכולותיו בעבודה, כי היה אצל לבן רק חודש ימים, וגם לבן ידע שיעקב מעוניין ברחל, ויהיה מוכן גם לתנאים קשים בשביל למלא את רצונו, תנאים שלבן עצמו לא היה צריך להציב, כי יעקב בעצמו הציב אותם בהסכם. אך בהסכם השני יעקב מצד אחד כבר לא צריך דבר מלבן, ומצד שני הוא הוכיח את יכולותיו בעבודה, וזה יגרום ללבן להסכים לתנאים שיציב לו יעקב.

פסוק ל"ב : "אָעֲבֹר בְּכָל צֹאנְךָ הַיּוֹם הַסֵּר מִשָּׁם כָּל שֶׁה נִקְדַּ וְטָלוּא וְכָל שֶׁה חוּם בְּכֶשֶׁבִים וְטָלוּא וְנִקְדַּ בְּעֵזִים, וְהִיא שְׁכָרִי."

והרעיון שמעלה יעקב הוא הסכם מופלא, שלא מותיר ללבן שום ברירה והוא מסכים. קודם כל, אף פעם לבן לא צריך להוציא כסף מכיסו ולתת ליעקב. וגם את הצאן שיעקב אמור לקבל, לבן לא צריך לקחת מצאנו ולהעביר ליעקב, שגם זה דבר שיהיה לו קשה מאד. אלא סוג מסויים שיוולדו יעקב יקח לעצמו, מבלי שלבן צריך לעשות את פעולת הנתנה הקשה לו. וההסכם היה, שיעקב יסיר מהצאן כל שם נקוד או טלוא או חום, וכל עז שהוא טלוא או נקוד, ואת כל אלו יתן ביד הבנים של לבן. ואצל יעקב יישארו רק הצאן הלבנות, ומאז והלאה רק אלו שיוולדו עם הסימנים הללו יהיו ליעקב. הסיכוי שזה יקרה בצורה טבעית, כאשר אין בצאן כדוגמת אלו, הוא סיכוי נמוך מאד. ולבן מסכים לתנאים הללו, אך אומר בספקנות **בפסוק ל"ד : "וַיֹּאמֶר לָבָן הֵן, לֹא יִהְיֶה כְּדִבְרְךָ"**, כאילו שההסכם הזה יותר מדי טוב בשביל להיות אמיתי, וקשה לו להאמין, שיעקב עצמו הציע הצעה כזו גרועה לעצמו, ורק מקווה שיעקב לא טמן בתנאי הזה איזה דבר שיהיה לרעת לבן. או כמו שאומר רש"י שלבן כל כך שמח לתנאי הזה ורק קיווה שיעקב לא יחזור בו מההסכם : **"לֹא יִהְיֶה כְּדִבְרְךָ - הַלּוּאִי שֶׁתַּחֲפוֹץ בְּכֶךְ"**. אך יעקב ידע שרק בהסכם כזה יש מקום שתחול ברכת ה', שיוציא בהשגחה אלוקית את הסוגים שיהיו שייכים ליעקב. ואם כל הניסיונות של לבן, לשנות מידי פעם את התנאים, ולגרום שיעקב לא יקבל את הנולדים לפי ההסכם, בכל בהשגחה אלוקית הוא הצליח, ככתוב **בפסוק מ"ג : "וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד, וַיְהִי לוֹ צֹאן רְבֹת וּשְׁפָחוֹת וְעֶבְדִּים וְגַמְלִים וְחֲמֹרִים"**. ולסיכום - **ההסכם השני הוכתר בהצלחה רבה.**

5. וכמו שאומר **'רבי יוסף בכור שור'** : **"לא תתן לי מאומה - מכל אשר יש לך היום, ולא אחסירך כלום, ולא תקנה לי אלא דבר שלא לעולם"**.

בעל **'שפתי כהן'** אומר : **"וַיֹּאמֶר מָה אֶתֶּן לָךְ וַיֹּאמֶר לֹא תִתֶּן לִי מְאוּמָה, אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁלֹא תִתֶּן"**. ובעל **'אזנים לתורה'** אומר, שאם אתה תתן לי אז לא אקבל מאומה, כי אני אפסיד את כל הכסף, אלא רק מה שהייתן לי ע"י מה שיוולדו הצאן.